

JUDr. Daniel Patěk, Ph.D.
Katedra obchodního práva
PF UK

Posudek k diplomové práci slečny Jany Pavlíčkové
na téma „Smluvní pokuta a úroky z prodlení podle obchodního zákoníku“

Datum odevzdání práce: 27. 4. 2010

1. Formální úroveň práce

Autorka věnuje samotnému zpracování tématu 51 stran textu, což naplňuje požadavek kladený na diplomovou práci. K formální a jazykové úrovni práce nemám připomínek.

2. Obsahová úroveň práce

Zvolené téma se zaměřuje na dva instituty velmi významné z pohledu smluvní praxe. Bez ohledu na jejich zařazení v systematické konkrétní právní úpravě se v nich přitom snoubí funkce zajišťovací a kompenzační, což vede k nutnosti zkoumat i vztah k odpovědnosti za škodu. Rozhodně se přitom jedná o téma aktuální, jak plyne z dynamického vývoje judikatury v této oblasti.

Jinak vhodně zvolené systematické lze vytknout nejasné a pravděpodobně i zbytečné rozdělení textu kapitol 1.1 (pojem) a 1.2 (funkce). Dále považuji za vhodnější pojednat nejprve o vývoji dřívější úpravy a teprve následně o úpravě aktuální (pominu-li, že s ohledem na charakter práce je tento holý přepis zákonné úpravy spíše nadbytečný). Též rozbor moderačního práva soudu je vhodnější zařadit do kapitoly věnované vymáhání smluvní pokuty a nikoliv do kapitoly 4.1 (předmět povinnosti platit smluvní pokutu)

Diplomantka příliš často uvádí jednotlivé zákonné normy, aniž by odkazovala na příslušná zákonná ustanovení. To platí nejen pro českou historickou, platnou a navrhanou úpravu, ale především pro uváděné zahraniční úpravy, kde se diplomantka omezuje maximálně na paušální odkaz na ustanovení, v nichž je příslušná úprava zakotvena.

Práce předkládá i úpravu obou institutů podle dřívějších právních úprav nebo podle značného množství zahraničních úprav. Ač je tento postup v základu třeba ocenit, bohužel diplomantka zůstala ve své chvályhodné snaze o komplexní pohled na téma na půli cesty. Kromě výše zmíněné nedostatečné specifikace zakotvení jednotlivých norem je zásadní vadou absence komparace s naší platnou úpravou a tedy s hlavní částí práce. Přitom z předkládaného textu plyne např. rozdílnost přístupů k aplikaci moderačního práva (ex officio v. jen na návrh dlužníka), resp. estonská úprava prekluzivní lhůty pro uplatnění práva na smluvní pokutu po zjištění relevantního porušení povinnosti.

Historické a zahraniční aspekty tak zůstávají jakýmsi apendixem, který není organickým způsobem propojený s dalšími částmi. Přitom by právě na základě komparace mohla diplomantka snáze dospět k vlastním úvahám de lege ferenda, tj. jakým způsobem by se měla úprava nebo výklad obou institutů dále ubírat. Takové zhodnocení ostatně v práci zcela absentuje.

Z vad textu nebo diskusních pasáží uvádím následující:

–str. 6 - „Smluvní pokuta a úroky z prodlení ... Vytváří mnohé interpretační problémy a jsou často využívány nad rámec dobrých mravů a zásad poctivého obchodního styku. .... vznikají interpretační problémy v mezerách těchto ustanovení“. - Již první odstavec práce dává vzniknout pochybnostem, zda předložený text splňuje nároky kladené na diplomovou práci.

–Str. 7 – charakter smluvní pokuty jakožto paušalizované škody (s výhradou odchylného ujednání stran) neplyne primárně z judikatury, ale přímo ze zákonné úpravy.

–Str. 7 – Uvedena akcesorická povaha smluvní pokuty v obchodním zákoníku jakožto právního vztahu. Následující věta: „Hlavní závazek však musí platně existovat.“

– str. 11 – všeobecný zákoník obchodní (č. 1/1983 ř.z.)

–str. 15 – Je sice pravdou, že úprava smluvní pokuty zůstala nedotčena novelami. Avšak jedna významná novela se této oblasti dotkla nepřímou....

–str. 41 - „Výše smluvní pokuty musí být zjistitelná ke dni porušení smluvní povinnosti, jako konkrétní jednorázová částka.“ - bez dalšího rozboru převzat právní názor z rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích, jenž byl překonán judikaturou NS ČR. Především však tento právní závěr vedl Krajský soud k dovození nepřipustnosti smluvní pokuty, jejíž výše se bude odvíjet od délky prodlení se splněním určité povinnosti. Tedy konstrukce, se kterou diplomantka v práci soustavně pracuje jako s přípustnou.

–str. 44 – Není pravda, že prodlení věřitele je liberačním důvodem v případě odpovědnosti dlužníka za prodlení.

–Problematika souběhu práva na smluvní pokutu a úroky z prodlení je duplicitně pojednána na str. 35 a 45.

–str. 47 – při zkoumání zániku povinnosti zaplatit smluvní pokutu autorka nedostatečně rozlišuje dvě různé právní skutečnosti – ujednání o smluvní pokutě a právo na zaplacení smluvní pokuty, když v rámci dané kapitoly řeší i zánik ujednání o smluvní pokutě.

–str. 48 – Je diplomantka toho názoru, že promlčením pohledávky končí promlčení dlužníka?

3. Práce s prameny

K vypracování textu použila diplomantka podle uvedeného seznamu relativně nízký počet pramenů, mezi nimiž postrádám především nejvýznamnější současné komentáře obchodního zákoníku. To se projevuje v relativně malé míře odkazů na názory právní teorie - např. při pojednání o sporném judikátu NS ČR dovozujícím kogentnost úpravy výše úroků z prodlení v občanskoprávních vztazích diplomantka vhodně uvádí vlastní stanovisko, zcela však absentuje odkaz na některý z mnoha článků na toto téma.

Česká judikatura byla řádně zpracována, a to včetně zásadních aktuálních rozhodnutí. Připomínek nemám k citacím zdrojů, ačkoliv nepovažuji za nejvhodnější čerpat informace o zahraničních úpravách z jiných než přímých zdrojů (právních předpisů) nebo právně odborných textů či právních databází.

4. Závěrečné zhodnocení

V předložené práci prokázala diplomantka schopnost shromáždit dostatečné množství relevantních pramenů, s výhradou nedostatku stran české právní teorie. Získané poznatky pak byla schopna v rámci textu systematizovat. Bohužel však předkládaná práce plně neosvědčuje schopnost diplomantky se získanými poznatky dále odborně pracovat, komparovat je a dospívat ke konkrétním zdůvodněným závěrům.

Proto práci nedoporučuji k obhajobě s tím, že je třeba ji vrátit k přepracování. Přitom lze konstatovat, že předložený text je vhodným základem pro vytvoření díla odpovídajícího požadavkům na diplomovou práci (a to i na základě zohlednění připomínek a výtek uvedených v tomto posudku).

V Praze dne 10. 5. 2010

JUDr. Daniel Patěk, Ph. D.
vedoucí diplomové práce